

Atitudini și valori față de sistemul de fiscalitate

Bruno Ștefan

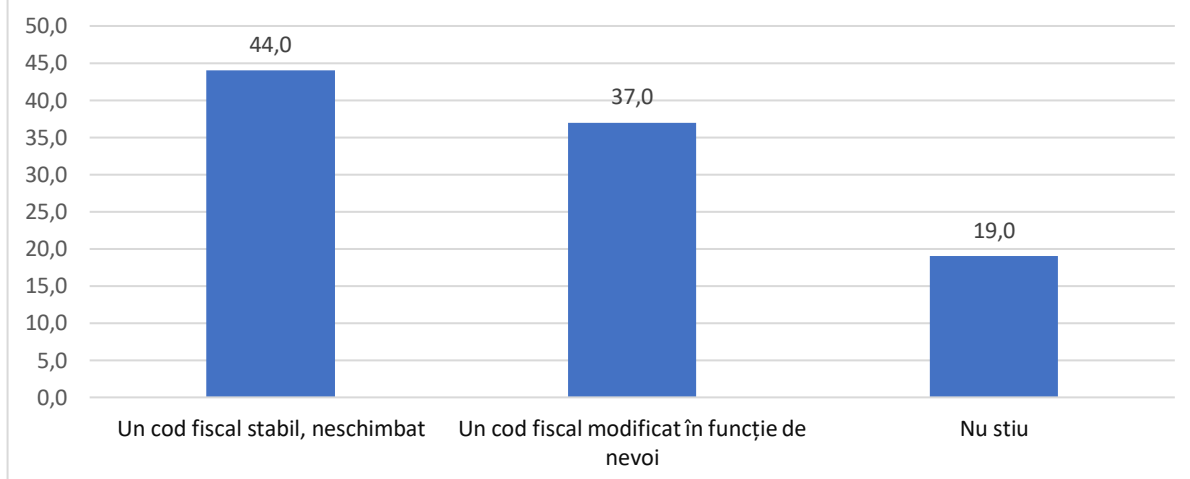
Discuțiile despre modelele de dezvoltare a României ating deseori problema felului în care sunt impozitați cetățenii și firmele. Dezbaterile despre cota unică de impozitare și despre impozitul progresiv apar frecvent în spațiul public și în mediul academic, iar opiniile pro sau contra ale oamenilor politici, ale economiștilor, jurnaliștilor sau ale altor persoane publice au ajuns să fie relativ bine cunoscute. Opiniile celor care sunt supuși impozitării – ale cetățenilor, ale publicului larg – sunt foarte puțin cunoscute. Tendința oamenilor politici, a jurnaliștilor și a managerilor de a refuza să finanțeze cercetările sociologice – accelerată după criza din 2008-2009 – are la bază ideea că publicul nu se pricepe la nimic și nu trebuie consultat atunci când se iau decizii strategice. Absența sondajelor a pervertit sfera publică, definită de specialiști ca locul de întâlnire al opiniilor guvernanților, experților și guvernaților.

Pentru echilibrarea sferei publice în ceea ce privește impozitarea, am întreprins în cadrul Biroului de Cercetări Sociale un sondaj de opinie reprezentativ la nivel național pentru populația adultă ce locuiește în România. Sondajul a fost realizat telefonic (prin metoda CATI) în perioada 9-14 iunie 2022 pe un eșantion de 1.104 subiecți, selectați din 242 localități urbane și rurale din toate județele țării. Eșantionul a fost de tip probabilist-aleator, format din 40 de straturi rezultate din intersecția a 8 regiuni de dezvoltare cu 5 tipuri de localități (orașe cu peste 200.000 locuitori, orașe cu 100.000 – 200.000 locuitori, orașe cu 30.000 – 100.000 locuitori, orașe cu mai puțin de 30.000 locuitori și comune). Eșantionul are o eroare statistică de +/- 3% la un interval de încredere de 95%. Altfel spus, din 100 de cercetări construite după același tipar, 95 dintre ele vor avea aceleași cifre cu o eroare de +/- 3%, iar 5 cercetări ar putea avea erori mai mari. Un număr de 33 operatori de interviu au sunat oamenii utilizând baze de date ale Biroului de Cercetări Sociale rezultate din anchete desfășurate în ultimii doi ani pe teren la domiciliul subiecților, care au fost selectați prin pas statistic: oameni care domiciliază doar la apartamente sau case cu număr impar. În acest fel s-a asigurat principiul probabilist care permite extrapolarea rezultatelor la nivelul întregii populații adulte a țării, căci e improbabil ca oamenii care locuiesc la apartamente cu numere impare să aibă opinii semnificativ diferite de cei care domiciliază la apartamente cu numere pare. Cercetarea a fost finanțată de Pactul pentru Fiscalitate.

Prima temă abordată a fost legată de modificarea sau stabilitatea unui Cod Fiscal, iar rezultatele arată că dorința unei stabilități fiscale este doar cu 7 procente mai mare decât dorința unor modificări fiscale în funcție de nevoile statului și de evoluția piețelor:

Unii consideră că este bine să se implementeze un Cod Fiscal pe o perioadă de 3-5 ani, care să rămână neschimbat pentru a ajuta companiile să facă planificări bugetare multianuale. Alții spun că un Cod Fiscal trebuie să fie modificat în funcție de schimbă

Preferințele pentru un cod fiscal stabil sunt mai numeroase în rândul celor domiciliați în București-Ilfov și regiunea Centru (peste 49%), în orașele foarte mici (sub 30.000 locuitori) și mari (cu 100.000 – 200.000 locuitori) – peste 50%, în rândul celor de 50-60 ani (54%), al absolvenților de facultate și al celor care își declară orientări economice, sociale sau politice de dreapta (61%) și de centru (55%).

Preferințele pentru un cod fiscal modificat în funcție de nevoi sunt mai accentuate la oamenii care domiciliază în regiunile Nord-Est și Sud-Muntenia (peste 43%), la tinerii sub 30 ani (43%) și de 40-50 ani (40%), la cei cu studii medii (39%) și la cei cu orientări de stânga (41%).

Cei care susțin un cod fiscal stabil preferă cel mai mult cota unică de impozitare, pe când cei care susțin modificarea codului fiscal preferă impozitul progresiv sau sunt indiferenți:

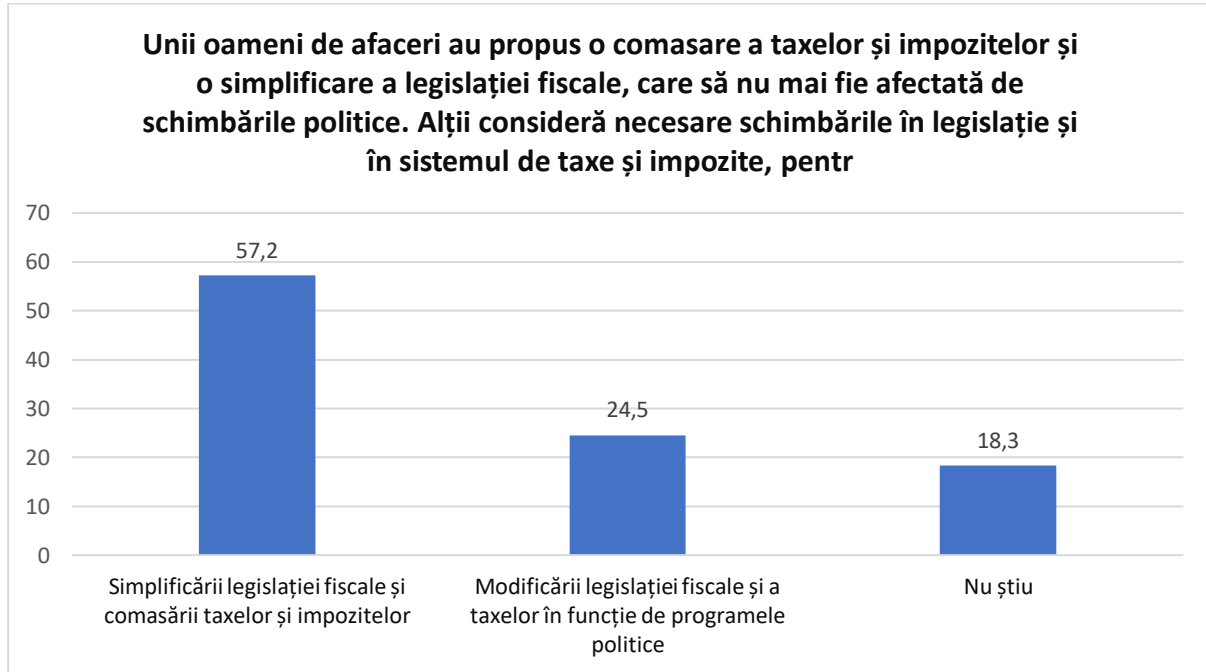
		Dvs. susțineți mai degrabă:			Total
		Cota unică de impozitare	Impozitul progresiv	Îmi e indiferent	
Dvs. considerați că România are nevoie mai degrabă de:	Un cod fiscal stabil, neschimbat	43%	29%	28%	100,0%
	Un cod fiscal modificat în funcție de nevoi	29%	35%	36%	100,0%
	Nu știu	29%	21%	50%	100,0%
Total		35%	30%	35%	100,0%

Dorința unui cod fiscal stabil este întâlnită așadar la alegătorii de dreapta, care își asumă valori liberale, pe când dorința modificării codului fiscal este exprimată de alegătorii de stânga, cu valori socialiste.

Bărbații preferă mai mult decât femeile un cod fiscal stabil (46% versus 42%); față de acest subiect femeile sunt mai indiferente.

În același registru, întrebarea despre comasarea taxelor și impozitelor a accentuat tendințele liberale ale populației:

Cu o majoritate de peste 80% bucureștenii susțin simplificarea legislației fiscale; această susținere scade la jumătate în rândul oltenilor. Repartiția opiniilor pe regiuni de dezvoltare arată foarte clar că tema comasării taxelor este una care îi preocupă mai ales pe locuitorii Capitalei; cu cât trăiesc mai departe de București, cu atât interesul față de ea se diluează:

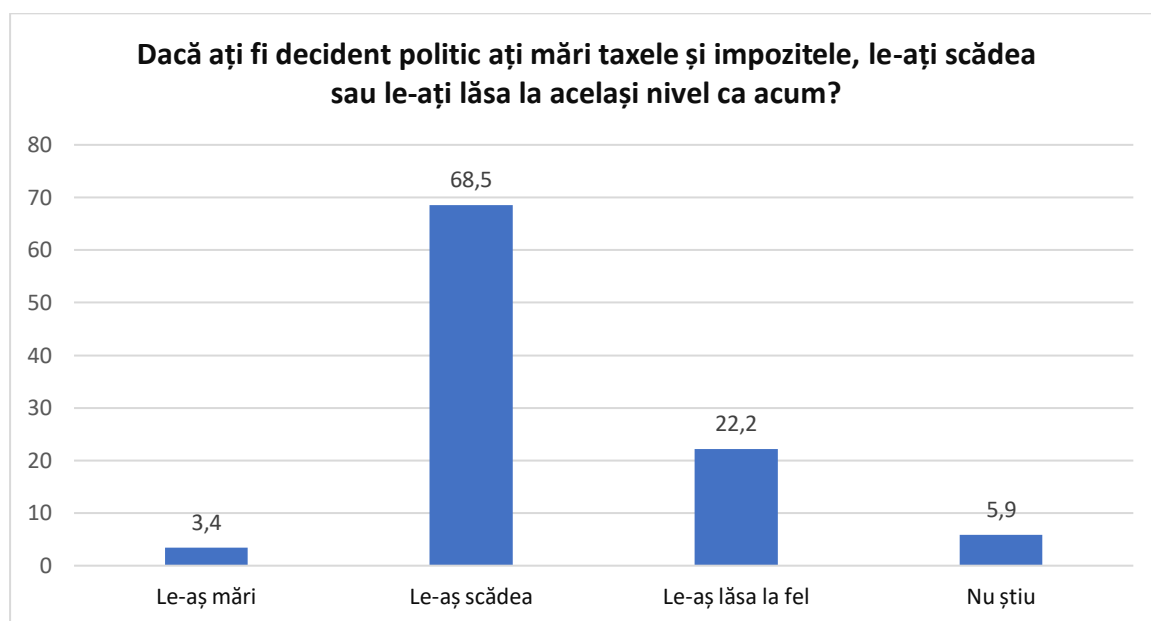
Regiunea	Simplificării legislației fiscale și comasării taxelor și impozitelor	Modificării legislației în funcție de programe	Nu știu
București-Ilfov	81%	8%	11%
Centru (AB, BV, CV, HR, MS, SB)	57%	20%	23%
Nord-Est (BC, BT, IS, NT, SV, VS)	61%	27%	12%
Nord-Vest (BH, BN, CJ, MM, SJ, SM)	58%	23%	19%
Sud-Est (BR, BZ, CT, GL, TL, VN)	50%	36%	14%
Sud-Muntenia (AG, CL, DB, GR, IL, PH, TR)	61%	20%	19%
Sud-Vest Oltenia (DJ, GJ, MH, OT, VL)	40%	32%	28%
Vest (AR, CS, HD, TM)	46%	32%	22%

Tema comasării taxelor este atractivă pentru persoanele cu studii superioare (68%), cu orientări economice și politice de dreapta (73%), domiciliată în orașe (peste 60%), care susțin cota unică de impozitare (67%). În București, Buzău, Giurgiu, Iași, Ilfov, Maramureș, Olt, Sălaj, Sibiu și Vaslui comasarea taxelor este susținută în procente de peste 70%.

Modificarea legislației în funcție de proiectele propuse alegătorilor de către liderii politici este susținută cel mai des de către locuitorii orașelor foarte mici și ai celor din mediul rural, de către cei cu studii medii (liceale și postliceale), cu valori asumate de stânga. Preferința pentru modificarea legislației fiscale corelează puternic cu susținerea impozitului progresiv (29%). Există câteva județe în care s-a observat o dorință mai puternică de modificare a legislației fiscale, printre care Bacău, Botoșani, Cluj, Constanța, Dolj, Galați, Hunedoara, Teleorman, Timiș și Tulcea (peste 40%).

Chiar dacă își doresc un cod fiscal stabil, cei mai mulți cred că acesta trebuie stabilizat după efectuarea unor corecții care să ducă la scăderea taxelor. Pentru două treimi dintre cetățeni taxele sunt prea mari și dacă ar avea putere de decizie le-ar scădea.

Mărirea taxelor a fost cel mai des exprimată de către locuitorii din regiunea Sud-Muntenia (6%), din orașele foarte mici (5%), de către tinerii sub 30 ani (7%), cu educație elementară, pre-liceală (6%), care se declară cu orientare de dreapta (10%), domiciliați în județele Caraș-Severin, Călărași, Dâmbovița, Dolj, Galați, Ialomița, Ilfov, Maramureș, Neamț, Tulcea (procente peste 6%).

Scăderea taxelor este dorită în special de cetățenii domiciliați în regiunile Nord-Vest (78%) și Vest (75%), în orașele mijlocii (71%) și în mediul rural (70%), de către femei (71%), de cei cu vârste de 30-60 ani (peste 70%) – adică de majoritatea salariaților plătitori de taxe, de cei cu studii liceale (70%), care nu au o orientare politică anume (73%).

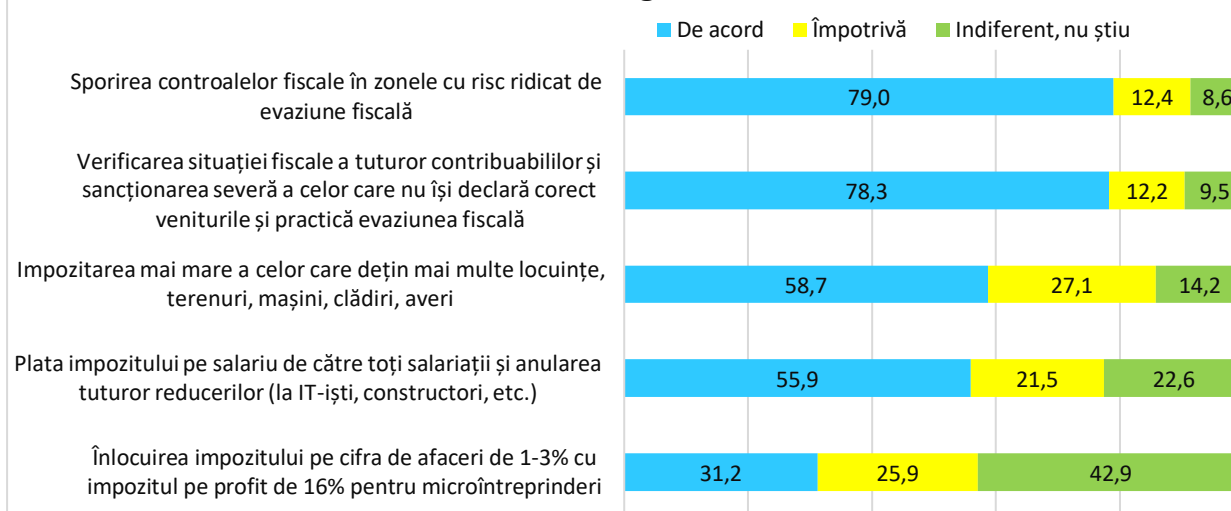
Menținerea taxelor la același nivel este solicitată în special de locuitorii din regiunea Sud-Vest Oltenia (31%), din orașele mari (31%), de populația vârstnică (30%), cu orientări de centru și de stânga (33%).

Deși declară în proporții covârșitoare că ar scădea taxele dacă ar avea putere de decizie, oamenii susțin măsurile guvernului de introducere a unor noi taxe: 60% din cei care solicită reducerea taxelor sunt de acord cu introducerea unei taxe de solidaritate care să fie plătită de bugetarii cu venituri mai mari de 15.000 lei și de cei cu pensii speciale; 45% dintre cei care ar reduce taxele dacă ar ajunge la putere apreciază ca fiind bună majorarea accizelor la tutun; 28% dintre cei care susțin categoric reducerea

taxelor sunt de acord cu mărirea TVA de la 9% la 19% pentru produsele care conțin zahăr (taxa pe dulce). Nu este vorba de o contradicție a publicului ori de opinii lipsite de logică, de neînțelegere a temelor puse în discuție sau de greșeli de măsurare – cei mai mulți oameni consideră necesară o reajustare a sistemului de impozitare, care să taxeze suplimentar anumite venituri și proprietăți și în același timp să reducă povara fiscală de pe umerii celor mai mulți cetățeni. Cercetarea a arătat că oamenii înțeleg că statul are cheltuieli din ce în ce mai mari și este nevoit să-și suplimenteze veniturile la bugetul public. Puși în fața diverselor măsuri de sporire a încasărilor, cetățenii au făcut alegeri care arată preocuparea lor față de tema fiscalității; doar în cazul înlocuirii impozitului de cifra de afaceri de 1% și 3% cu impozitul pe profit de 16% pentru microîntreprinderi nu s-au pronunțat 43% dintre ei – lucru explicabil pentru că problemele antreprenoriale sunt străine unor categorii largi de cetățeni (pensionari, angajați la stat, studenți, etc.).

Sunteți de acord sau împotriva următoarelor măsuri propuse de diverși specialiști și oameni politici pentru suplimentarea încasărilor la bugetul statului?

Cei mai categorici susținători ai sporirii controalelor fiscale în zonele cu risc ridicat de evaziune sunt cei din regiunile Nord-Vest (89%) și Vest (86%), din orașele mari și foarte mari (peste 80%), cu vârste de 40-60 ani (80%), absolvenți de studii superioare (86%), cu valori de centru și stânga (81%). Împotriva sporirii controalelor fiscale sunt mai mulți cei din regiunile Sud-Est (35%) și Nord-Est (18%), din mediul rural (17%), bărbații mai mult decât femeile (17% versus 9%), tinerii sub 30 ani (16%), absolvenții de studii elementare (17%) și cei cu orientări de dreapta (17%).

Susțin verificarea fiscală a tuturor contribuabililor în special cei din regiunile Centru (88%), Vest (87%) și Nord-Vest (85%), din orașele mijlocii (87%) și mari (80%), absolvenții de studii superioare (85%) și cei fără orientări politice (83%). Si sunt împotriva verificării tuturor contribuabililor mai ales cei din regiunile Sud-Est (30%) și Nord-Est (21%), din orașele foarte mici (12%) și din mediul rural (15%). Împotrivirea scade odată cu vârsta – de la 14% la tinerii sub 29 ani la 9% la cei de peste 70 ani. Și scade odată cu creșterea numărului anilor de școlarizare – de la 15% la cei cu 10 clase la 8% la cei cu facultate. Cei cu valori de dreapta se împotrivesc cel mai mult acestor controale (17%).

Sunt de acord cu impozitarea celor cu mai multe proprietăți și averi în special cei din regiunile Nord-Vest (72%) și Nord-Est (71%), din orașele mici (acordul crește invers proporțional cu dimensiunea localităților – de la 54% la cei din orașele foarte mari la 67% la cei din orașele foarte mici). Pe măsura înaintării în vârstă crește și acordul impozitării celor cu multe averi – de la 53% la cei sub 30 ani la 63% la cei de peste 60 ani. Cei cu valori de stânga sunt cei mai categorici susținători ai impozitării proprietăților numeroase: 75%. Sunt împotriva impozitării suplimentare a celor cu multe averi cu precădere cei din regiunile Sud-Est (36%), Centru (36%), Vest (33%), București-Ilfov (32%) și Sud-Muntenia (30%), din orașele foarte mari (34%), bărbații (30%), tinerii sub 30 ani (31%) dar și vârstnicii trecuți de 70 ani (32%), precum și cei fără orientări politice.

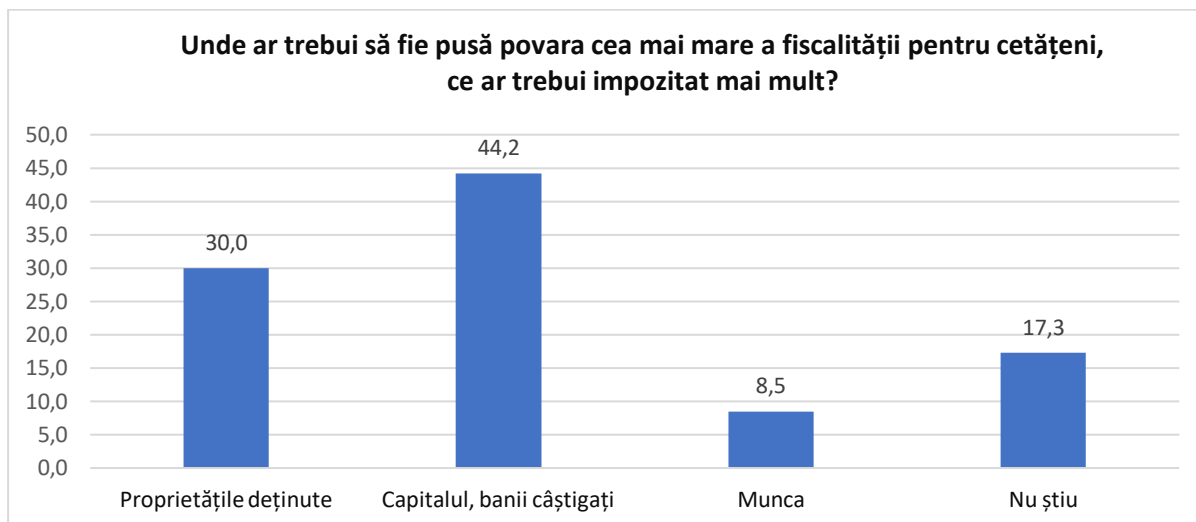
Sunt de acord cu plata impozitului pe salariu de către toți angajații și cu anularea reducerilor de impozit la IT-iști, constructori, măcelari, etc. în special cei din regiunile Nord-Vest (71%) și Vest (60%), cei din orașele foarte mici (64%), cu vârste între 50-59 ani (63%), absolvenți de facultate (61%) și cei cu orientări de stânga (70%). Se declară împotriva anulării reducerilor de impozit pe salarii la unele categorii de angajați mai ales cei din regiunea Sud-Est (31%), cei din orașele foarte mari (23%) și din mediul rural (23%), cei de 18-40 ani (26%), cu studii medii (23%), cu orientări de centru sau care nu-și cunosc valorile economice sau politice (24-26%).

Susțin impozitul pe profit de 16% pentru microîntreprinderi cu precădere cei domiciliați în regiunea Nord-Est (42%). Acordul crește proporțional cu scăderea dimensiunii localităților – de la 26% la cei din orașele foarte mari la 34% la cei din comune. Ca și împotrivirea, acordul crește odată cu numărul anilor de studii – de la 27% la cei cu 10 clase la 33% la cei cu studii superioare. Scade indiferența față de temă odată cu creșterea anilor de studii. Sunt împotriva înlocuirii impozitului pe cifra de afaceri cu impozitul pe profit în mod deosebit locuitorii din regiunile București-Ilfov (38%) și Centru (34%). Împotrivirea scade odată cu reducerea numărului de locuitori – de la 35% la cei din orașele foarte mari la 22% la cei din mediul rural. Sunt împotriva mai mult cei de 30-50 ani (30%), absolvenții de studii superioare (31%) și cei cu orientări de dreapta (30%).

Aceste corelații scot în evidență câteva tipare socio-demografice legate de preferințele pentru reforma fiscală în România: pe de o parte populația din vestul țării, absolvenții de studii superioare, tinerii, locuitorii marilor orașe și cei care-și declară orientări economice și politice de dreapta susțin măsuri egalitariste, care să nu favorizeze pe unii (puțini) în detrimentul celor mai mulți cetățeni; pe de altă parte populația din estul țării, din orașele mici și din mediul rural, mai îmbătrânită, cu studii medii, care își declară orientări economice și politice de stânga susține diferențierile fiscale și sprijinirea unor grupuri sociale ca modalități de sporire a încasărilor la bugetul statului. Chiar dacă ideologiile de stânga sau dreapta și-au redus aderența în rândul opiniei publice, faliile tradiționale vest versus est, urban mare versus urban mic și rural, educați versus slab educați se mențin pe mai departe și lor li se adaugă, așa cum se va evidenția mai departe, cea dintre bărbați și femei. Puțin mai clară în ceea ce privește sporirea controalelor în zonele cu risc ridicat de evaziune și impozitarea suplimentară a celor cu mai multe proprietăți – teme la care bărbații se opun mai mult decât femeile, cercetarea scoate la iveală o problemă de gen ce va fundamenta curând ideologiile conservatoare și pe cele progresiste din spațiul public românesc: în structurile statului fiind mai multe femei angajate decât bărbați (în administrație, sănătate, educație, justiție, etc.), femeile tind să susțină politicile etatiste, iar bărbații tind să le conteste tot mai mult.

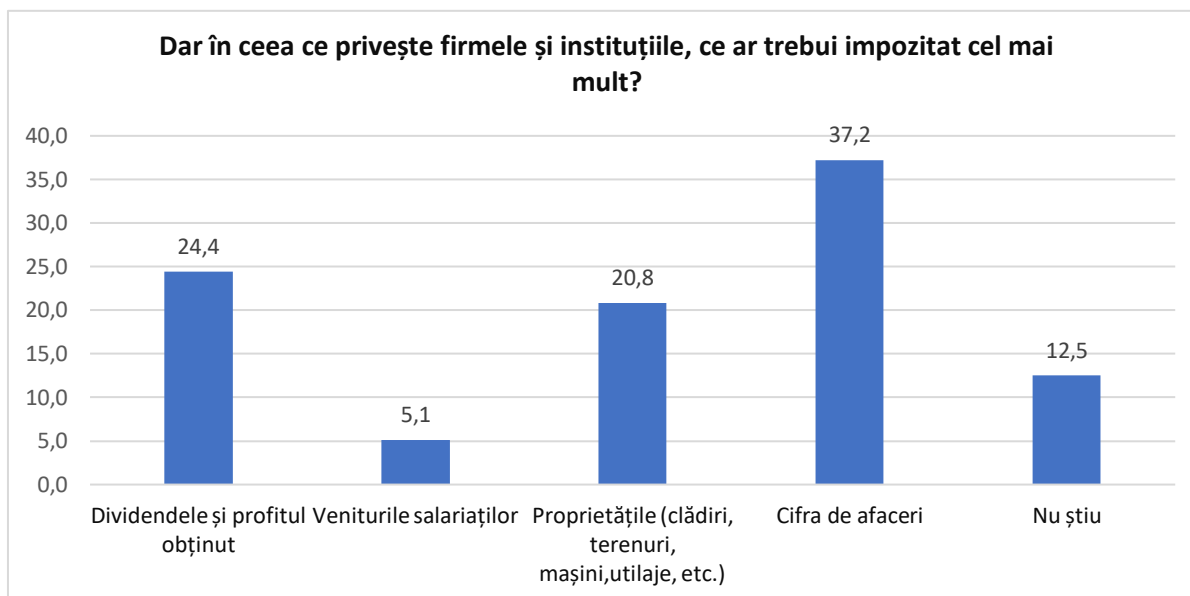

Puși să aleagă unde ar trebui pusă povara cea mai mare a fiscalității pentru cetățeni, ce consideră că ar trebui să fie impozitat mai mult între proprietățile deținute, capitalul sau banii câștigați și munca realizată, cetățenii au respins covârșitor suplimentarea impozitelor pe muncă: doar 8,5% le susțin, în timp ce 44,2% preferă impozitarea mai mare a capitalului și a câștigurilor, iar 30% vorbesc despre taxarea mai mare a proprietăților deținute.

Sunt pentru impozitarea proprietăților deținute mai ales locuitorii din regiunile București-Ilfov (38%) și Sud-Vest Oltenia (37%), bărbații mai mult decât femeile, cei cu vârste de 40-49 ani (36%), absolvenții de facultăți (34%) și cei cu orientări economice și politice de centru (39%). Susțin impozitarea mai mare a capitalului și a banilor câștigați cu precădere locuitorii din regiunile Nord-Vest (64%) și Vest (60%), persoanele trecute de 50 ani (peste 45%) și absolvenții de studii liceale. Și sunt de acord cu impozitarea mai mare a muncii locuitorii din regiunea Nord-Est (20%), din orașele mici și din mediul rural (11-12%), persoanele de 60-69 ani (12%), cu studii elementare (12%) și cu valori de stânga (16%).

Cât privește impozitarea firmelor și instituțiilor, populația își dorește sporirea taxelor pe cifra de afaceri (37,2%), pe dividendele și profitul obținut (24,4%), pe proprietățile deținute: clădiri, terenuri, mașini, utilaje (20,8%) și pe veniturile salariaților (5,1%).

Impozitarea mai mare a cifrei de afaceri este susținută cu precădere de oamenii din regiunile Nord-Vest și Sud-Vest Oltenia (45%), din orașele foarte mari (43%) și de cei cu vârste între 30-39 ani (43%). Impozitarea suplimentară a dividendelor și a profitului obținut de firme este dorită în special de cei din regiunile Sud-Est (34%), Nord-Vest (30%) și București-Ilfov (29%), de cei din orașele mari (34%) și de cei care se declară cu orientări economice de centru (34%). Impozitarea mai mare a proprietăților firmelor este dorită de oamenii din regiunile Sud-Est (30%) și Nord-Est (27%), de cei cu studii elementare și cu orientări de dreapta (23%). Impozitarea în plus a veniturilor salariaților este menționată de locuitorii din regiunea Sud-Est (13%), de cei din orașele foarte mici (9%) și din comune (7%), de cei trecuți de 60 ani (8%), cu studii elementare (8%) și fără valori economice clare (10%).

Cetățenii români afirmă categoric (78%) că impozitele și taxele pe muncă sunt prea mari, iar procentele sar de 85% la cei care locuiesc în regiunile Nord-Vest, București-Ilfov, Vest și Centru, la cei din orașele foarte mare, care au vârsta de angajare (25-65 ani) și care nu au vreo orientare economică sau politică anume. Doar cei care se consideră de stânga sau de centru consideră mai des (peste 25%) că taxele pe muncă sunt stabilite la un nivel corect.

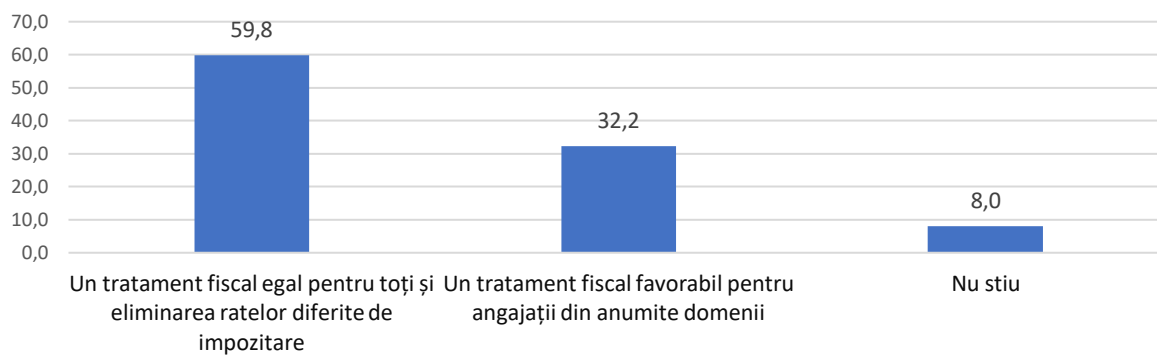
Credeți că taxele și impozitele pe muncă sunt în România:

Prea mari	78,3%
Prea mici	2,7%
Atât cât trebuie	15,9%
Nu știu	3,2%

Revenirea la tema impozitării diferențiate a veniturilor arată mai clar dorința populației de a exista un regim fiscal unitar, egal pentru toți cetățenii:

Unii spun că veniturile ar trebui impozitate în funcție de suma câștigată de fiecare. Alții spun că anumite categorii de oameni (IT-iști, constructori, măcelari, etc.) trebuie scutite de impozite pentru a stimula dezvoltarea domeniilor lor de activitate.

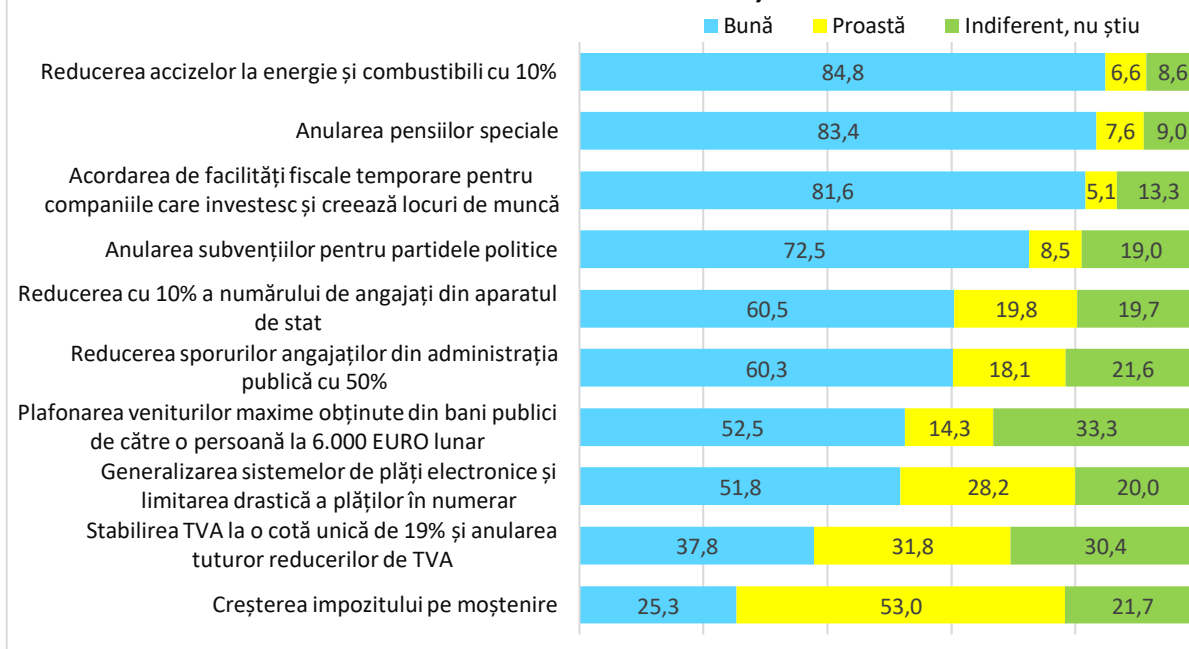

Sușțin un tratament fiscal egal pentru toți mai ales cei din regiunile Centru (76%), București (67%), Sud-Vest Oltenia (64%) și Nord-Vest (62%), iar simpatia pentru eliminarea ratelor de impozitare crește invers proporțional cu dimensiunea orașelor și direct proporțional cu numărul anilor de școlarizare. Cei cu orientări declarate de dreapta susțin în proporție de două treimi un tratament fiscal egal. Scutirea de impozite pentru anumite categorii de cetățeni este dorită cu precădere de către cei din regiunile Sud-Est (44%) și Nord-Vest (41%), de către cei din orașele foarte mari (32%) și din mediul rural (36%), cu valori de centru (46%).

Din alte 10 măsuri fiscale propuse de diverși specialiști pentru redresarea economică a țării, publicul și-a declarat susținerea cu toată convingerea doar pentru 4 dintre ele, iar graficul de mai jos arată că sunt foarte puțini cei care se împotrivesc lor (între 6,6% și 8,5%):

Ce părere aveți despre următoarele propuneri pentru redresarea economică a țării?

Reducerea accizelor la energie și combustibil cu 10% stârnește puțin mai mult împotrivirea celor cu studii elementare și și a celor din partea de est a țării, dar e susținută de peste 95% din locuitorii din vestul și centrul României. Anularea pensiilor speciale e susținută tot de cei din vest, dar și din Oltenia și de cei cu orientări de stânga; și e contestată cel mai mult în est, în localitățile mici și de cei foarte tineri dar și foarte vârstnici. Acordarea de facilități fiscale întreprinzătorilor e o idee bună tot pentru cei din vest, cu studii superioare, dar criticată îndeosebi în est, în mediul rural și de cei cu educație elementară. Anularea subvențiilor pentru partidele politice e percepută ca o idee bună cu precădere de către cei din jumătatea de vest a țării, de aproape toți angajații și de trei sferturi din cei cu studii superioare și cu valori de dreapta; dar e contestată puternic mai ales în jumătatea de est a României, de cei trecuți de 60 ani, cu studii elementare, care se declară de stânga.

Aceste patru propuneri, susținute de mai bine de trei sferturi dintre cetățeni, îi lasă indiferenți în special pe cei cu studii elementare, din mediul rural, din regiunea Sud-Est și pe cei vârstnici. În aceste grupuri social-demografice s-a constatat cel mai mare grad de apatie, de indiferență față de tema fiscalității.

Alte patru posibile măsuri fiscale întrunesc susținerea majorității populației, dar o împotrivire ceva mai mare, de 14-28% și o indiferență de 20-33%.

Reducerea numărului de angajați din aparatul de stat cu 10% e o idee bună cu precădere pentru cei din regiunile Nord-Est (72%), Nord-Vest (67%) și București-Ilfov (65%), pentru cei din orașele mijlocii și mari (69%), pentru bărbați (65%), pentru cei cu vârste de 30-39 ani (67%) și 60-69 ani (63%), pentru cei cu studii superioare (66%), care au opinii atât de stânga (69%) cât și de dreapta (67%). Și e o idee proastă în special pentru cei din regiunea Sud-Est (24%), pentru femei (22%), pentru cei de 40-60 ani (26%), pentru cei cu studii elementare și medii (20-22%), pentru cei cu orientări de centru sau care nu-și cunosc orientările economice sau politice (27%).

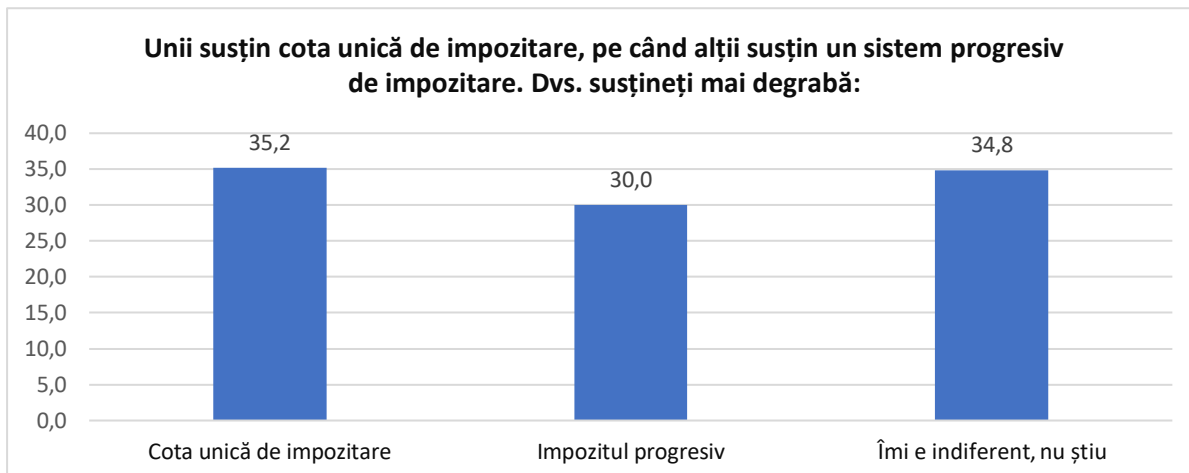
Ideea reducerii sporurilor funcționarilor publici este apreciată îndeosebi de oamenii domiciliați în regiunile Nord-Est (71%), Nord-Vest (68%) și Sud-Vest Oltenia (65%), de cei din orașele mijlocii și mici (67%), de vârstnici (66%), de absolvenții de studii superioare (64%) și de cei care se declară de stânga (67%). Ea e criticată cel mai mult de cei din regiunile Sud-Muntenia (33%), București-Ilfov (23%) și Centru (20%), de cei domiciliați în orașele foarte mari (25%), de tinerii sub 30 ani (26%) și de cei cu orientări de centru (23%) și dreapta (20%).

Plafonarea veniturilor obținute din bani publici la 6000 EURO lunar e susținută puternic de cei din regiunile Nord-Vest (74%) și București-Ilfov (64%), din orașele mari (61%), cu vârste între 50-60 ani (60%), absolvenți de facultate (58%), cu orientări economice și politice de dreapta (72%). Și e criticată mai mult de cei din regiunile Nord-Est (25%) și Sud-Muntenia (23%) și de cei cu orientări economice de centru (20%).

Generalizarea sistemelor de plăți electronice este o idee bună în special pentru cei domiciliați în regiunile Nord-Vest (64%) și Nord-Est (61%), pentru tinerii până în 40 ani (63%), dar susținerea ei scade odată cu vârsta la 27% la cei trecuți de 70 ani. Oamenii cu valori de dreapta (55%) și cei fără o orientare anume (57%) vor mai mult decât cei de stânga (40%) să fie generalizat sistemul plăților electronice. Limitarea plăților în numerar e o idee proastă mai ales pentru locuitorii din regiunile Sud-Est (34%), Sud-Vest Oltenia (34%) și Nord-Est (32%). Percepția acestei idei ca fiind proastă crește odată cu înaintarea în vârstă – de la 19% la tinerii sub 29 ani la 50% la cei trecuți de 70 ani. Și scade odată cu sporirea anilor de studii școlare: de la 41% la absolvenții de 10 clase la 23% la absolvenții de facultate. 47% din alegătorii de stânga resping ideea generalizării plăților electronice.

Există două măsuri fiscale care stârnesc controverse: cea despre revenirea la cota unică de TVA de 19% (susținută doar cu 7% mai mult decât sistemul unui TVA diferit pentru anumite bunuri, servicii sau produse) și creșterea impozitului pe moșteniri (împotriva căreia sunt 53% din cetățeni). Dacă anularea tuturor reducerilor de TVA e o măsură susținută previzibil de cei din vestul țării și de cei cu orientări economice și politice de stânga, mărirea valorii impozitului pe moștenire stârnește nemulțumiri îndeosebi în rândul locuitorilor din orașele foarte mari (61%); nemulțumirea scade direct proporțional cu dimensiunea localităților de rezidență și ajunge la 48% la cei din mediul rural. Oamenii de peste 70 de ani critică cel mai mult această posibilă măsură (62%), la fel ca cei care nu-și cunosc orientarea economică sau politică. Creșterea impozitului pe moștenire este o idee bună mai ales pentru cei din regiunile Nord-Vest (34%) și Nord-Est (33%) și pentru cei cu valori economice de dreapta (33%) și centru (31%).

Soluțiile fiscale propuse spre dezbateră în sondajul Biroului de Cercetări Sociale i-au ajutat pe cetățeni să-și cristalizeze opiniile față de dilema cota unică versul impozitul progresiv. Puși să aleagă între cele două variante rezultatele au arătat o susținere foarte strânsă a fiecărei opțiuni:

Cota unică de impozitare este susținută cel mai mult de cei din regiunile Nord-Vest (49%), București-Ilfov (48%) și Vest (46%), pe când impozitul progresiv are cei mai mulți susținători în regiunile Nord-Est (39%) și Sud-Muntenia (35%). Semnificativ este faptul că pe acest subiect nu se pronunță mai mult de jumătate dintre locuitorii regiunilor Sud-Vest Oltenia (55%) și Centru (53%).

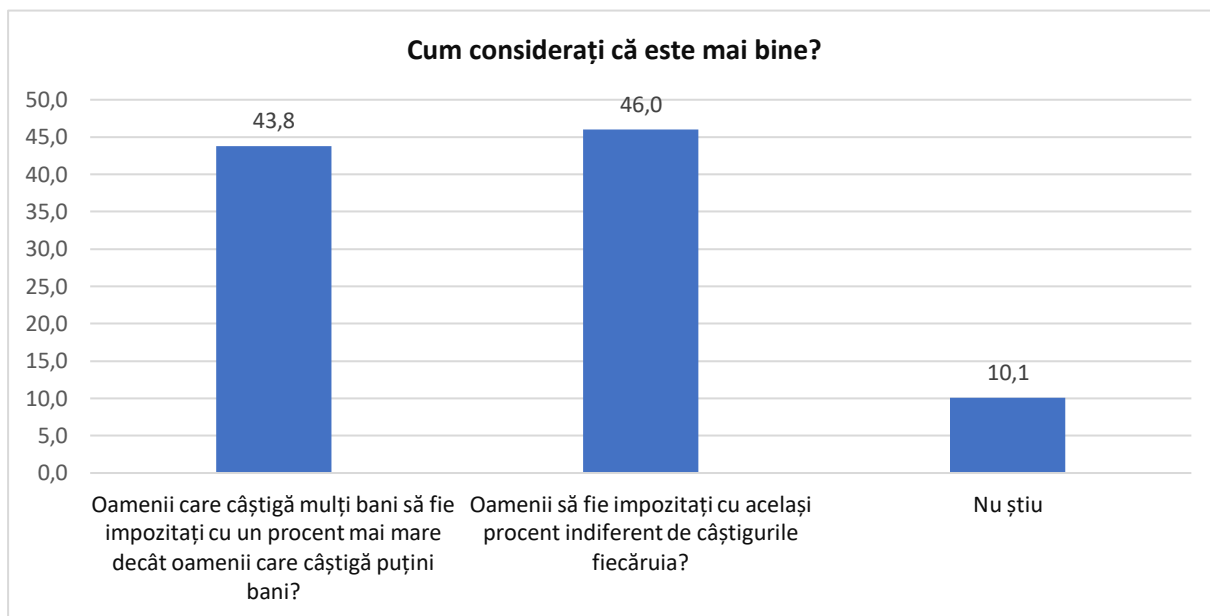
Regiunea	Susțin cota unică de impozitare	Susțin impozitul progresiv	Îmi e indiferent, nu știu
București-Ilfov	48%	34%	18%
Centru (AB, BV, CV, HR, MS, SB)	27%	20%	53%
Nord-Est (BC, BT, IS, NT, SV, VS)	29%	39%	32%
Nord-Vest (BH, BN, CJ, MM, SJ, SM)	49%	27%	25%
Sud-Est (BR, BZ, CT, GL, TL, VN)	33%	31%	36%
Sud-Muntenia (AG, CL, DB, GR, IL, PH, TR)	34%	36%	30%
Sud-Vest Oltenia (DJ, GJ, MH, OT, VL)	22%	23%	55%
Vest (AR, CS, HD, TM)	46%	28%	26%

Cota unică de impozitare este preferată în orașele foarte mari (40%) și foarte mici (41%), pe când impozitul progresiv are cei mai mulți susținători în orașele de 100.000 – 200.000 locuitori (41%).

Cota unică este dorită de către salariați, pe când impozitul progresiv este dorit de cei care nu se află pe piața muncii (studenți, pensionari, șomeri, casnice). Susținerea cotei unice de impozitare crește proporțional cu numărul anilor de școlarizare, ajungând la 41% la cei cu facultatea finalizată, dar relația nu este inversă în cazul impozitului progresiv: acesta este susținut relativ la fel de către toți, indiferent de nivelul de școlarizare. Cu cât oamenii au mai puțini ani de educație școlară cu atât sunt mai indiferenți față de acest subiect – 43% din cei cu studii elementare nu au nici o preferință pentru un sistem de impozitare.

Cota unică este o idee îmbrățișată puternic de cei care își declară orientări de dreapta (48%) și centru (43%), pe când impozitul progresiv este dorit de 43% din cei care se declară de stânga. 57% din cei care nu știu ce orientări economice și politice au sunt indiferenți față de sistemul de impozitare.

Aceleași diferențieri între opinii apar atunci când întrebarea este reformulată. Ceea ce se observă din graficul de mai jos, prin comparație cu cel anterior, este că numărul celor indiferenți a scăzut, ei redistribuindu-se în ponderi relativ egale între cele două soluții:

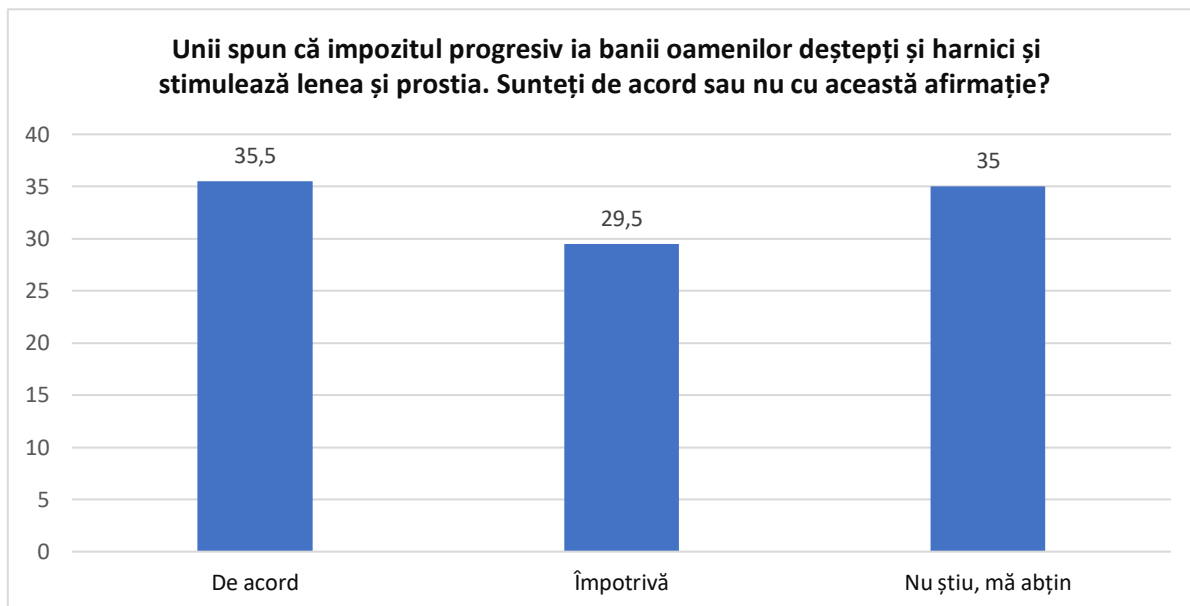

Impozitarea progresivă în funcție de câștiguri este susținută îndeosebi de cei din regiunile Nord-Vest (52%), Sud-Muntenia (51%) și Nord-Est (49%), de cei din orașele mici (49%), de tineri (51%) și de cei cu valori de stânga (59%).

Impozitarea cu același procent din câștiguri este preferată de oamenii care locuiesc în regiunile Vest (58%), Sud-Est (55%) și în orașele foarte mari (53%), de adulții de 40-50 ani (51%), dar în general de toți cei cu vârste de angajare (25-65 ani), de oamenii cu studii superioare (50%), cu valori de centru (57%) și dreapta (50%).

Există un segment de populație de 35% care susține cota unică pe baza unor valori de dreapta, capitaliste, așezate în conștiința lor de-a lungul anilor și acestuia i se adaugă alți 10-11% din cetățeni care înclină ușor spre ideea cotei unice, dar care trece în absenteism și indiferență atunci când subiectul este contestat sau când susținătorii lui îi contestă pe ceilalți. Aceștia din urmă sunt cei mai numeroși în orașele mijlocii și mari, au studii medii, sunt preponderent bărbați și nu știu ce orientare economică și politică au. Și există un segment de populație de 30% care susține impozitul progresiv pe baza unor valori de stânga, socialiste, cu vechi rădăcini ideologice, iar lor li se adaugă alți 13-14% care înclină spre impozitul progresiv, dar fără o convingere puternică, ci mai degrabă datorită apartenenței unor medii sociale în care acesta este valorizat: comune și orașe mici, oameni cu studii elementare și medii, sunt preponderent femei fără vreun atașament pentru o ideologie economică și politică.

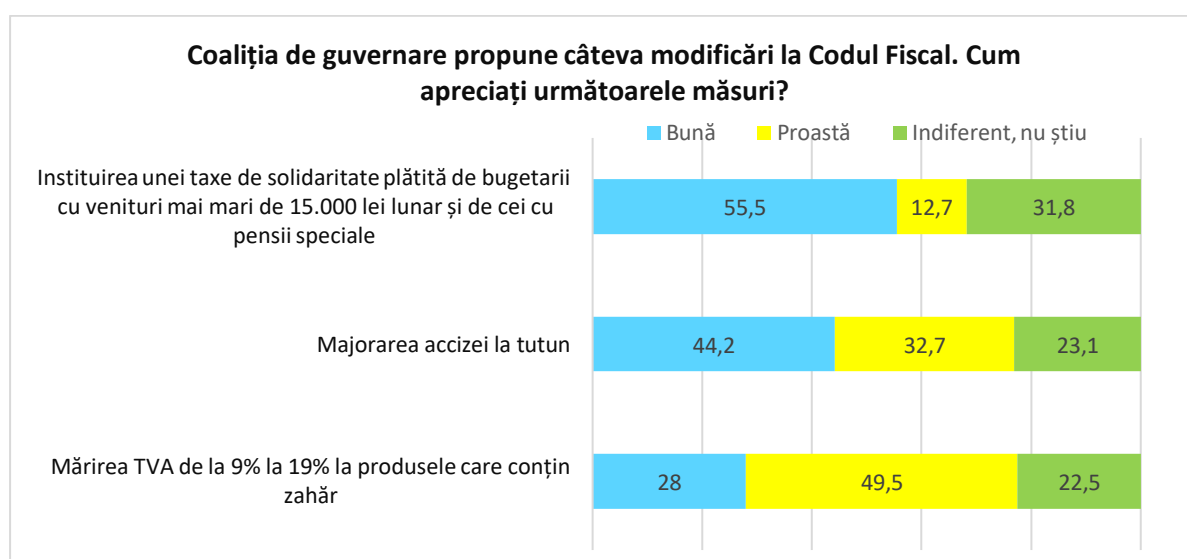
Atunci când oamenii au fost întrebați dacă sunt de acord cu ideea că impozitul progresiv stimulează lenea și prostia, ei au revenit la aceleași opțiuni ca atunci când au fost puși să aleagă între cota unică și impozitul progresiv: da – 35,5%, nu – 29,5%:

Sunt de acord cu ideea că impozitul progresiv stimulează lenea și prostia cel mai mult oamenii din București-Ilfov (46%), din orașele mari (46%) și foarte mici (41%), absolvenții de studii superioare (43%) și cei cu valori de centru și dreapta (47%).

Sunt împotriva ideii că impozitul progresiv ia banii oamenilor deștepți și harnici cu precădere locuitorii din regiunile Nord-Est (48%) și Sud-Muntenia (40%), cei din mediul rural (31%), cei trecuți de 70 ani (35%), cu valori asumate de stânga (47%). Cei care nu își cunosc orientările economice și politice sunt indiferenți la această problemă în proporție de 44%.

Primele măsuri fiscale propuse de guvern au apucat să fie măsurate în sondaj, iar răspunsurile arată o susținere variată a acestora:

Instituirea unei taxe de solidaritate e cel mai apreciată de locuitorii din regiunile Nord-Vest (74%) și Sud-Muntenia (62%), de cei din orașele mijlocii și mici, sub 100.000 locuitori (68%) și de cei care se

declară atât de dreapta (68%) cât și de stânga (64%). Taxa de solidaritate e o idee proastă mai ales în regiunile Nord-Est (18%) și București-Ilfov (17%), dar lasă indiferenți pe cei din zona Centru (44%), Sud-Vest Oltenia (38%) și Vest (37%). Ea e criticată mai des în orașele foarte mari și în mediul rural (13%) și de cei cu orientări de centru (27%).

Majorarea accizei la tutun e o măsură lăudată mai ales de cei din regiunile Nord-Vest (62%) și Vest (58%), de cei din orașele foarte mari (încrederea în eficacitatea acestei măsuri scade proporțional cu dimensiunea localităților), e lăudată mai mult de bărbați (femeile sunt mai indiferente la această idee, nu critice), aprecierea ei crește direct cu numărul anilor de studii, ajungând să întrunească majoritatea (51%) în rândul absolvenților de studii superioare și e văzută bine de cei care se declară de centru (50%) și de stânga (51%). Ideea majorării accizei la tutun e proastă în special pentru cei din zona Centru (46%) și Nord-Est (42%), din orașele foarte mici (44%), pentru tineri (38%), cu studii elementare și medii (35%), care se consideră de dreapta (38%).

Taxa pe dulciuri este apreciată mai ales în regiunile Nord-Vest (45%) și Nord-Est (32%), în orașele mijlocii (37%), de către bărbați mai mult decât de femei (30% versus 26%), de cei de 30-60 ani (33%), cu studii superioare (37%). Ea e contestată cel mai puternic de cei din regiunile Vest (63%), Sud-Muntenia (62%) și Centru (57%), de cei din orașele foarte mari (56%), de cei foarte tineri sau foarte în vârstă (58%), cu studii medii, liceale (52%), care nu știu ce orientări economice și politice au (62%).

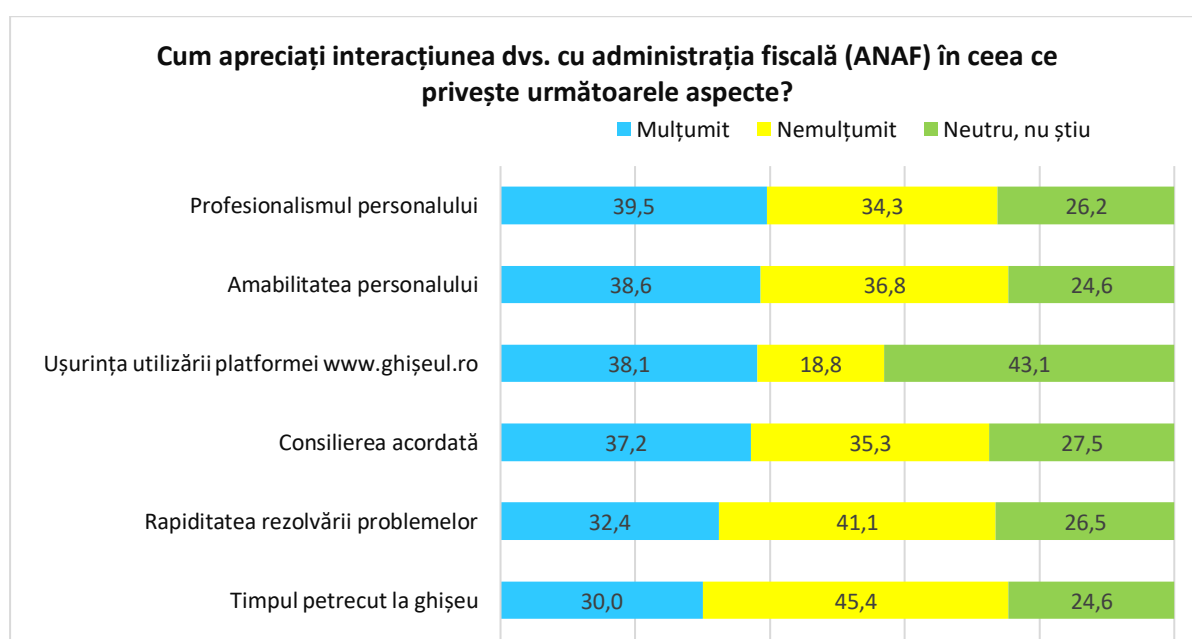
Toate aceste date despre sistemul de fiscalitate din România și mai ales corelațiile pe sexe, vârste, regiuni de dezvoltare, tipuri de localități, niveluri de educație sau orientări economice, politice sau sociale scot în evidență preferința populației pentru un model fiscal mai degrabă conservator decât progresist, egalitarist și mai puțin preferențial pentru anumite grupuri sociale, capitalist și mai puțin socialist. Diferențele nu sunt mari; mai mare este indiferența față de ele, diluarea importanței valorilor economice, sociale și politice.

Se observă diferențele dintre cei din vest și cei din est, iar cei din București tind să semene mai mult cu cei din est. Oamenii din orașele mici și din mediul rural au o înclinație mai mare spre ideile care susțin impozitul progresiv și măsurile socialiste, iar din orașele foarte mari lor li se adaugă tinerii sub 29 ani și femeile. Femeile înclină mai mult spre măsurile socialiste decât bărbații, iar diferențele de gen se vor reflecta curând și în opțiunile de vot și în alte măsuri economice, politice sau sociale. Odată cu creșterea vechimii în muncă crește și atașamentul la valorile capitaliste, liberale, dar apropierea pensiei duce la renunțarea la aceste principii și îmbrățișarea celor socialiste; nu în aceleași ponderi ca în deceniile trecute, dar totuși semnificative – statutul social influențează mult opiniile și valorile oamenilor.

Percepția administrației fiscale

Atitudinile și valorile față de fiscalitate au fost construite și pe baza percepției administrației fiscale, iar interacțiunea cu reprezentanții ANAF și informațiile aflate despre aceștia au cristalizat opinii mai degrabă critice. Imaginea angajaților de la fisc este negativă: îi fac pe oameni să aștepte mult timp la ghișeu, le rezolvă foarte încet problemele, nu le oferă consilierea necesară, sunt aroganți și puțin amabili, iar profesionalismul lor lasă de dorit. Doar 11-13% din cetățeni sunt foarte mulțumiți de serviciile pe care le primesc de la funcționarii administrațiilor fiscale, iar alți 19-24% sunt oarecum mulțumiți. Sondajul a măsurat gradul de mulțumire privind interacțiunea cu administrația fiscală pe 6 trepte, dar pentru simplificarea prezentării ele au fost comasate în 3 trepte:

Neprofesionalismul personalului din administrațiile fiscale e criticat cel mai frecvent de cei domiciliați în București-Ilfov (46%) și Centru (45%), în orașele foarte mari și mijlocii (38%), de bărbați (37%), de cei cu studii superioare (39%) și de cei cu orientări de centru (37%). Profesionalismul personalului ANAF e apreciat de aproape jumătate dintre locuitorii din regiunile Nord-Vest (49%), Nord-Est (46%), Sud-Vest Oltenia (44%) și Sud-Est (43%), de oamenii domiciliați în mediul rural și în orașele foarte mici (44%), de femei (43%), iar aprecierea crește odată cu înaintarea în vârstă, de la 30% la cei tineri sub 29 ani la 58% la cei trecuți de 70 ani. Mulțumirea față de profesionalismul funcționarilor scade pe măsură ce cresc anii de studii ai cetățenilor și crește odată cu asumarea unei ideologii economice și politice: e mai mare la cei cu studii elementare și la cei care sunt de dreapta sau de stânga.

De lipsa amabilității personalului din ANAF se plâng cel mai mult cei din București-Ilfov (53%), din orașele foarte mari (42%), bărbații (40%), cei de 30-40 ani (46%), cu studii superioare (42%), cu orientări de centru (41%). Sunt mulțumiți de amabilitatea funcționarilor administrației fiscale îndeosebi cei din regiunile Nord-Vest (53%), Nord-Est (44%) și Sud-Est (40%), din orașele foarte mici (50%), femeile (42%), iar mulțumirea crește odată cu vârsta, de la 32% la tinerii sub 29 ani la 57% la cei trecuți de 70 ani. Mulțumirea e mai mare la cei cu studii elementare (49%) și la cei care nu își declară vreo orientare politică anume (43%).

Nemulțumirile față de platforma www.ghiseul.ro sunt cele mai multe la cei din București-Ilfov (34%), din orașele mari și foarte mari (23%), la persoanele de 30-39 ani (22%) și de 60-69 ani (21%), la cei cu studii superioare (24%) și cu valori economice și politice de centru (23%). Satisfacția față de facilitățile oferite de platforma de plăți www.ghiseul.ro e semnificativ mai mare la oamenii care locuiesc în regiunile Nord-Vest (54%), Vest (49%) și Centru (44%), în orașele foarte mari și mici (44%), la persoanele cu studii superioare (43%) și la cei fără o orientare economică sau politică anume (42%). Pe măsura înaintării în vârstă platforma de plăți online lasă indiferenți tot mai mulți cetățeni – de la 36% la cei de 30-39 ani la 53% la cei de peste 70 ani. La fel de distanți față de ea sunt și cei care se consideră de stânga – 63%.

Slaba consilierea acordată de către funcționarii administrației fiscale îi nemulțumește în primul rând pe oamenii din regiunile Centru (47%) și București-Ilfov (47%), pe cei domiciliați în orașele foarte mari (42%), pe bărbați (39%), pe cei de 30-39 ani (42%), pe absolvenții de studii superioare (41%) și pe cei care au orientări economice și politice de centru (40%). Consilierea primită de la personalul ANAF oferă satisfacție cel mai mult locuitorilor din regiunile Nord-Vest (49%) și Nord-Est (44%), din orașele foarte mici (41%) și din mediul rural (41%), femeilor (41%), persoanelor vârstnice (satisfacția față de consilierea primită crește odată cu înaintarea în vârstă, de la 28% la cei de 30-39 ani la 57% la cei trecuți de 70 ani). Mulțumirea pentru sfaturile oferite de funcționarii administrației fiscale scade odată cu creșterea anilor de educație școlară, de la 47% la cei cu studii elementare pre-liceale la 28% la cei cu studii superioare.

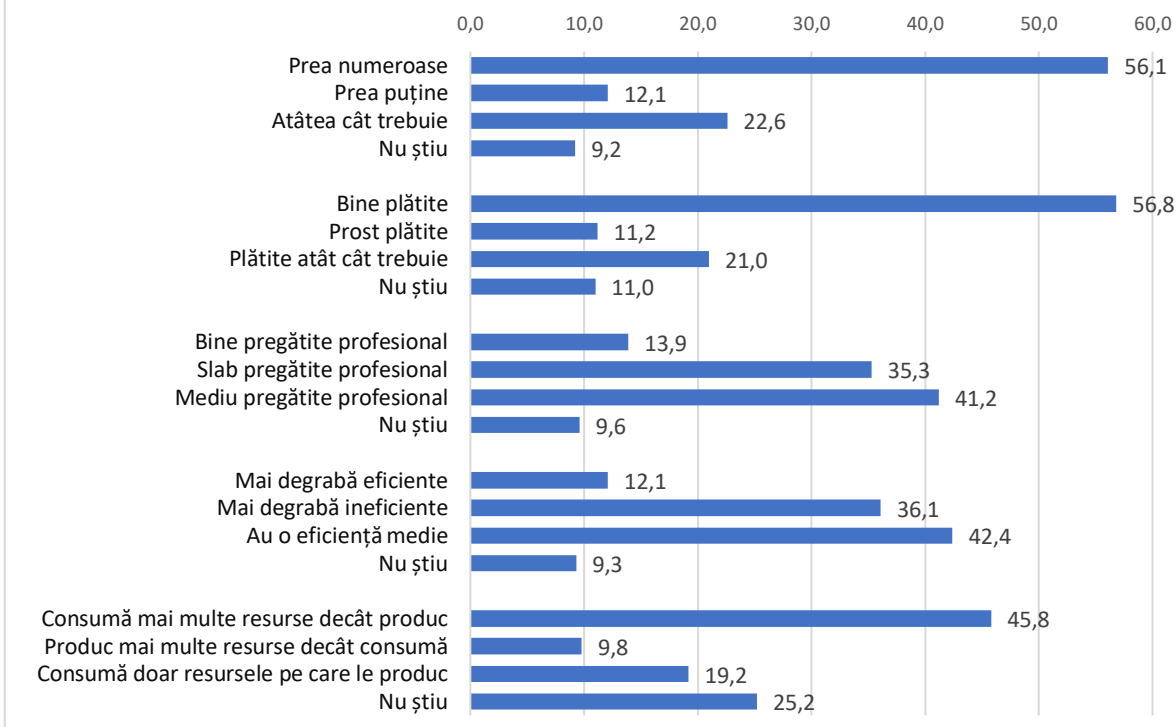
Încetineala cu care le sunt rezolvate problemele de către funcționarii ANAF îi nemulțumește cel mai mult pe cei din regiunile Centru (59%) și București-Ilfov (53%), din orașele foarte mari (49%), pe bărbați (45%), pe cei de 30-40 ani (47%), pe absolvenții de studii superioare (47%) și pe cei care se consideră cu orientări de dreapta (47%) sau centru (46%). Sunt mulțumiți de rapiditatea rezolvării problemelor de către personalul din administrația fiscală în special cei din regiunea Nord-Vest (43%), din mediul rural (37%) și din orașele foarte mici (34%), femeile (36%). Mulțumirea crește odată cu înaintarea în vârstă (de la 24% la tinerii sub 29 ani la 53% la cei trecuți de 70 ani) și scade odată cu numărul anilor de școlarizare, de la 42% la cei cu studii elementare la 23% la cei cu studii superioare.

Timpul petrecut la ghișeu îi nemulțumește cel mai mult pe locuitorii din regiunile Centru (59%) și București-Ilfov (57%), din orașele foarte mari (54% - nemulțumirea scade treptat odată cu reducerea dimensiunii localităților la 40% în orașele foarte mici), îi nemulțumește mai mult pe bărbați (50%) decât pe femei (41%), pe tineri mai mult decât pe vârstnici (de la 49% la cei sub 29 ani la 31% la cei trecuți de 70 ani), ea crește odată cu numărul anilor de studii, ajungând la 50% la cei cu studii superioare și la cei care se consideră de dreapta. Timpul petrecut la ghișeu e perceput ca agreabil de către cei din regiunea Nord-Vest (40%, din orașele foarte mici sau din mediul rural (35%), de către femei (33%), vârstnici (47%), cu studii elementare (40%).

Percepția negativă a administrației statului e dată și de proasta imagine pe care o au angajații acesteia. Pentru cei mai mulți oameni există convingerea că la stat sunt prea mulți angajați, prea bine plătiți, slab pregătiți profesional, ineficienți și lacomi. Imaginea pozitivă a fost constatată doar la 10-12% din cetățeni, iar aceștia sunt aceiași care apreciază buna funcționare a aparatului statului. Cercetarea arată că statul cu birocrația lui este apreciat doar de 1 din 10 cetățeni, acceptabil pentru alți 2, indiferent pentru încă 2 și urât de jumătate din populație. Datele din graficul de mai jos, dar mai ales corelațiile care urmează, scot în evidență nu doar faliile tradiționale (vest versus est, urban mare versus urban mic și rural, angajați versus inactiv, educați versus slab educați), ci și pe cea dintre femei și bărbați. Iar această diferență de gen devine tot mai clară acum, când se conturează imaginea unui stat feminin obez, rapace, necalificat, ce consumă resurse peste măsură și care tinde să devină nociv pentru populație.

În opinia dvs. persoanele angajate în aparatul administrativ al statului sunt:

Apreciază că sunt prea numeroase persoanele angajate în aparatul de stat cel mai mult locuitorii din regiunile Nord-Vest (74%), București-Ilfov (63%) și Centru (62%), din orașele mici și foarte mici (62%), bărbații (61%), cei de 30-39 ani și 60-69 ani (60%), absolvenții de studii superioare (64%) și cei care se consideră de dreapta (69%) și de stânga (64%). Consideră că sunt puțini oameni angajați în aparatul administrativ al statului cel mai mult locuitorii din regiunea Sud-Est (31%), din localitățile foarte mici (15%), cei trecuți de 70 ani (19%), cu studii elementare (16%) și care nu-și cunosc ideologiile economice sau politice (25%). Spun că statul are un personal suficient, atât cât trebuie, cu precădere cei domiciliați în regiunile Nord-Est (38%) și Sud-Vest Oltenia (30%), în orașele mijlocii și mari (26%), femeile (25%) și cei cu studii elementare (25%).

Declară că angajații din administrație sunt bine plătiți îndeosebi cei din regiunile Nord-Vest (745%) și Sud-Muntenia (65%), din orașele mari (64%), cei de 30-39 ani (63%), cu facultăți absolvite (61%), care își declară orientările de dreapta (63%). Consideră că funcționarii statului sunt prost plătiți cu precădere locuitorii din regiunea Sud-Est (22%), din orașele foarte mici (14%), femeile (13%), tinerii sub 29 ani (17%), cei cu studii elementare (13%) și cei de stânga (18%). Apreciază că personalul din administrație este plătit atât cât trebuie mai ales locuitorii din regiunile Sud-Est (30%), Centru (27%) și Vest (23%), din mediul rural (24%), cei trecuți de 70 ani (28%), cu studii elementare (24%) și cei care se declară de centru (29%).

Buna pregătire profesională a angajaților din administrația statului este apreciată cel mai mult de locuitorii din Nord-Est (22%) și din orașele foarte mici (21%). În schimb, criticile legate de slaba pregătire profesională au fost cele mai numeroase la locuitorii din regiunile București-Ilfov (44%) și Centru (44%) și din orașele foarte mari (43%). Bărbații sunt mai criticiști decât femeile (38% versus

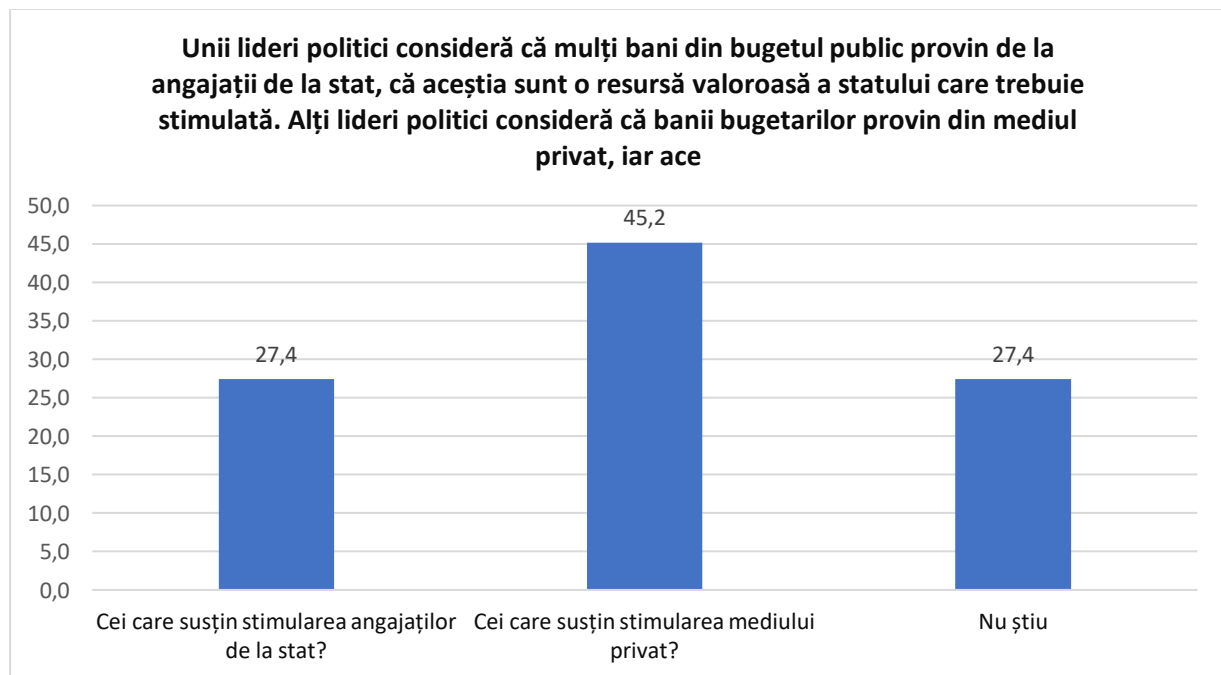

31%) când vine vorba de slaba calificare a funcționarilor, iar cei de 30-39 ani se află în vârful acuzelor (41%). Pregătirea medie a slujbașilor de la stat este evidențiată cel mai mult de cei din regiunile Nord-Vest (49%), Sud-Est (48%), Centru (43%), Sud-Vest (43%), din mediul rural (41%), de către femei (44%) și oameni cu vârste de 40-49 ani (50%), cu studii elementare (45%) și cu orientări de centru (47%).

Eficiența persoanelor angajate la stat este cel mai des menționată de cei din regiunile Sud-Vest Oltenia (22%) și Nord-Est (21%), din orașele foarte mici și din comune (15%), de cei de 40-49 ani (15%), cu studii medii (14%), care se consideră de dreapta (15%). Ineficiența funcționarilor publici este criticată cel mai mult de locuitorii din regiunile București-Ilfov (48%) și Nord-Vest (41%), din orașele foarte mari (44%), de bărbați mai mult decât de femei (40% versus 33%), de cei de 30-39 ani (46%), cu studii superioare absolvite (41%). Le apreciază eficiența ca fiind mediocră mai ales cei din regiunile Sud-Est (48%) și Nord-Vest (46%), din orașele mici (48%), femeile (45%), cei de 40-49 ani (49%) cu studii elementare (46%).

Declară că funcționarii statului consumă mai multe resurse decât produc în special cei din București-Ilfov (62%), Sud-Muntenia (58%) și Nord-Vest (52%), din orașe mai mult decât cei din mediul rural, bărbații mai mult decât femeile (49% versus 43%), cei cu studii superioare finalizate (51%) și care se consideră de dreapta (56%). Deși sunt foarte puțini (sub 10%) cei care consideră că funcționarii produc mai multe resurse decât consumă, totuși ponderea lor a fost mai mare în regiunea Vest (21%), în orașele foarte mici (16%) și în rândul persoanelor trecute de 60 ani (13%). Apreciază că persoanele angajate în aparatul administrativ al statului consumă doar resursele pe care le produc îndeosebi cei din regiunile Nord-Est (33%) și Centru (26%), din mediul rural (21%), femeile (22%), tinerii (24%), cei cu studii medii (21%) și care se consideră cu orientări de centru (24%).

Ideea unor lideri politici care declară că angajații de la stat sunt o resursă valoroasă care trebuie stimulată este apreciată doar de un sfert dintre cetățeni, dar contestată de aproape jumătate din populație.

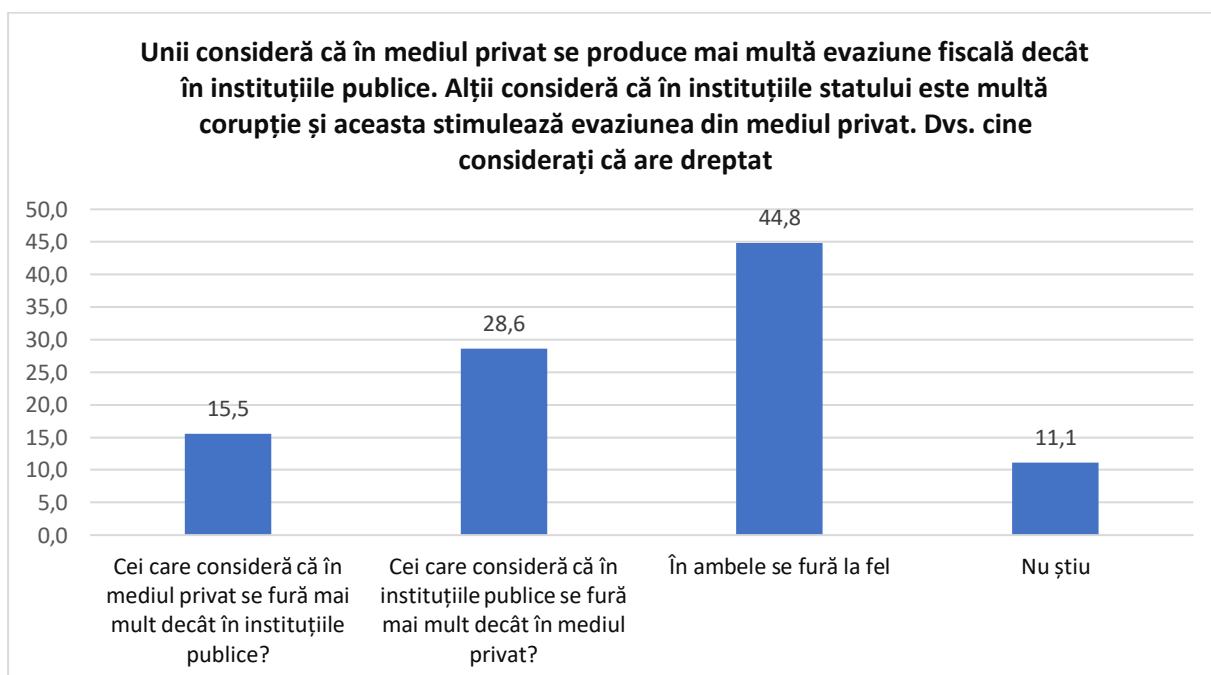

Susțin stimularea angajaților de la stat în special cei din regiunea Nord-Est (45%), din orașele foarte mici (38%), care se consideră de stânga (35%).

Pe de altă parte, cei care consideră că mediul privat trebuie susținut sunt cei mai mulți în regiunile Nord-Vest (63%), București-Ilfov (59%) și Vest (57%), în orașele mijlocii (55%), bărbații mai mult decât femeile (51% versus 40%), cei cu studii superioare mai mult decât cei cu studii elementare (50% versus 31%) și cei care se consideră de dreapta (63%) și de centru (61%) mai mult decât cei care se consideră de stânga (42%).

Percepția negativă la adresa administrației statului este dată de evaziunea și furturile care se produc în instituțiile publice ori se tolerează de către acestea în instituțiile private pe care trebuie să le controleze. Angajații statului vorbesc deseori amplexarea furturilor din firmele private, dar această idee este susținută doar de 1 din 6-7 oameni. Acuzele reciproce au creat impresia că în ambele medii – privat și public – se fură la fel, iar neîncrederea generalizată slăbește coeziunea socială și e responsabilă de exodul masiv al oamenilor în alte țări în care oamenii au încredere mai mare în instituțiile statului și în firmele private.

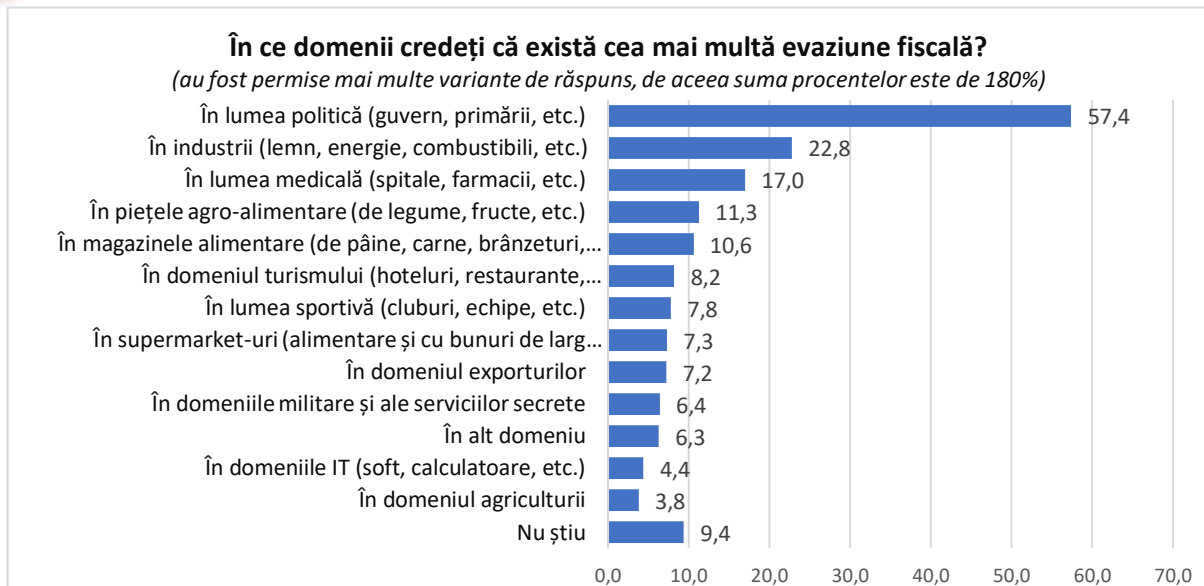

Acuză furturile din mediul privat mai mult decât pe cele din mediul public de stat îndeosebi oamenii din regiunile Sud-Vest Oltenia (23%), Nord-Vest (22%) și Nord-Est (21%) și cei de 40-50 ani (19%).

Despre furturile din instituțiile publice s-au plâns cel mai frecvent cei din regiunile Sud-Muntenia (38%), Nord-Est (36%) și București-Ilfov (35%), cei din orașele mari (40%), bărbații mai mult decât femeile (32% versus 25%), cei de 30-39 ani (33%) și cei care se consideră de centru (47%) și de dreapta (44%).

Spun că în ambele medii – privat și public – se fură la fel mai ales cei din regiunile Centru (66%) și Sud-Est (54%), cei trecuți de 70 ani (53%), cu studii elementare (52%), care se consideră de stânga (51%) sau care nu-și cunosc orientările ideologice (55%).

Predominanța furturilor de la stat este dată de convingerea a mai bine de jumătate dintre cetățeni că cea mai mare evaziune fiscală se produce în lumea politică, în primărie, guvern, administrația centrală, locală și regională. Corupția din politică este urmată de cea din industrii, lumea medicală și din piețele agro-alimentare:

Cei care acuză evaziunea fiscală din lumea politică sunt mai numeroși în regiunile Nord-Vest (72%), Vest (68%) și Nord-Est (63%), în orașele mici (65%), în rândul celor trecuți de 70 ani (63%) și a celor care se consideră de stânga (63%) și de centru (61%).

Vorbesc de evaziunea fiscală în industrii cu precădere cei din București-Ilfov (32%) și din Nord-Est (30%), cei trecuți de 60 ani (28%) și cei care se consideră de stânga (40%).

Evaziunea fiscală din lumea medicală este cel mai des menționată de cei din regiunile Sud-Muntenia (27%), Sud-Est (25%), București-Ilfov (21%) și Sud-Vest Oltenia (21%), din orașele mari și foarte mari (18%), de cei trecuți de 70 ani (24%) și de 40-50 ani (20%), cu studii medii (18%) și de cei care se consideră de centru (23%).

Despre evaziunea din piețele agro-alimentare au vorbit cel mai frecvent cei din regiunile Nord-Vest (17%), Vest (17%), Sud-Muntenia (16%) și București-Ilfov (16%), cei din orașele mijlocii (13%), cu vârste de 30-50 ani (13%), cei cu studii superioare (14%) și cei care se consideră de dreapta (20%).

Evaziunea din magazinele alimentare (de pâine, carne, brânzeturi) este cel mai frecvent menționată în regiunile Sud-Vest Oltenia (21%), Nord-Est (13%) și Nord-Vest (12%), din orașele mari (14%), bărbații (12%), cei de 30-40 ani (13%), cei cu studii medii (12%) și cei care nu-și cunosc orientarea economică și politică (13%).

Cetățenii au menționat o serie de probleme sau soluții la temele abordate, din care cele mai multe s-au referit la:

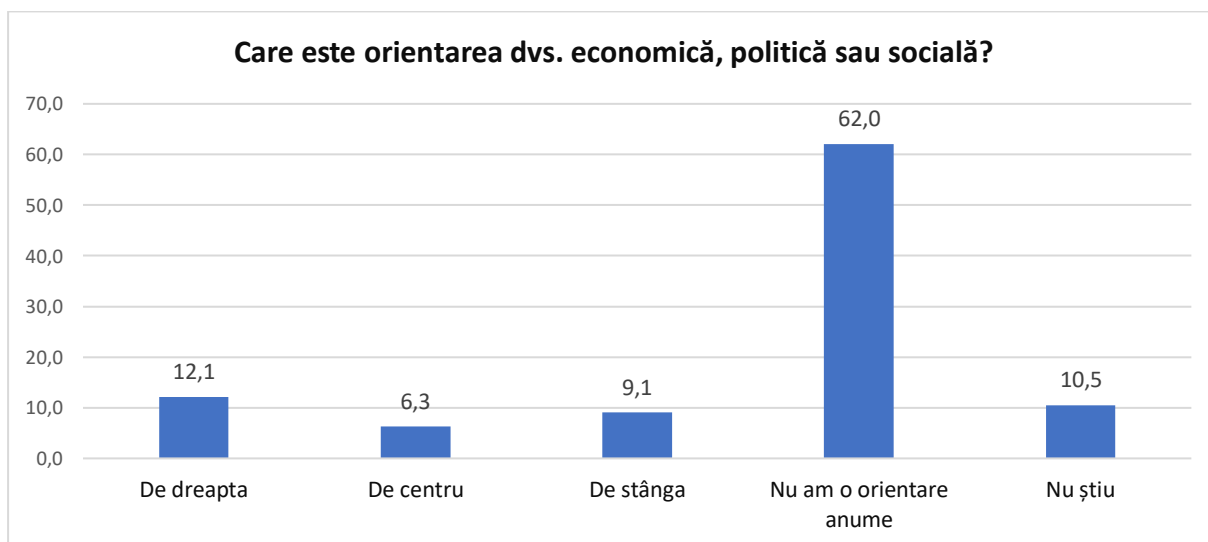
- Adaptarea economiei la piața reală
- Angajatorii din mediul industrial să fie susținuți prin politici fiscale pentru a reuși menținerea numărului de angajați în fața crizei care vine.
- Ar trebui adoptată o taxă unică de impozitare pentru firme și instituții
- Ar trebui scăzute salariile și sporurile demnitarilor
- Avem fiscalitate ce variază în funcție de interesele politice
- Avem prevederi fiscale cu predictibilitate redusă pentru agenții economici
- Avem o colectare deficitară a taxelor și impozitelor, iar banii ajung unde nu trebuie

- Confiscarea averilor ilicite
- Digitalizarea fiscală generalizată poate reduce numărul de personal bugetar și cheltuielile statului
- La firmele cu facilități fiscale (cum sunt cele din construcții) evaziunea depășește cu mult media, se merge pe salarii minime pe economie în cartea de muncă și pe plăți la negru.
- Fiscalitatea din România este gândită să ajute foarte mult evaziunea fiscală, să fie favorabilă pentru oamenii bogați și să mărească sărăcia
- Domeniul agricol să fie inclus într-o zonă cu fiscalitate și taxe reduse
- Să fie supraimpozitate multinaționalele
- Trebuie redusă sau eliminată evaziunea fiscală în porțile de intrare în țară, gen Agigea, Constanța, pe unde intră în țară țigări, băuturi și alte produse, ce ar aduce sume semnificative la bugetul statului.
- Controalele fiscale să fie la firmele cu capital mare și la oamenii cu averi și proprietăți multe.

Ideologii și orientări economice și politice

Guvernul PSD-PNL de stânga-dreapta a produs o bulversare a orientărilor economice, politice și sociale ale populației. Doar 12% se mai declară ca fiind de dreapta și 9% ca fiind de stânga. Altfel spus, 8 din 10 cetățeni nu știu cum să se poziționeze pe această scală tradițională de măsurare a valorilor:

Această dezorientare valorică a avut loc nu doar în rândul oamenilor puțin educați ci și în rândul celor cu studii superioare:

Ultima școală absolvită	De dreapta	De centru	De stânga	Nu am o orientare anume	Nu știu
Elementară (școala generală, profesională)	9%	4%	13%	59%	15%
Medie (liceu, școală postliceală)	11%	5%	9%	65%	10%
Superioară (facultate, masterat, doctorat)	17%	9%	7%	59%	8%

În ciuda faptului că oamenii nu mai știu ce valori au sau cred că nu mai au nici una, cercetarea arată că mulți au rămas înclinați spre stânga sau spre dreapta și datele de mai sus au evidențiat că cele două axe atrag în continuare fiecare câte o treime din cetățeni, că orientarea de dreapta este cu 5 procente mai mare decât orientarea de stânga, că vechile dezbateri ideologice capitalism versus socialism au lăsat urme, au prins rădăcini în sistemul axiologic al populației. Ruperea acestei polarități s-a creat prin redefinirea ei ca fiind una între conservatorism și progresism. În acest proces de redefinire conceptele nu s-au suprapus în totalitate pe vechile structuri socio-demografice. Au rămas câteva falii majore: între cei din vestul țării și cei din est, între cei cu educație școlară mai multă și cei cu educație mai puțină, între cei din orașele mari și cei din orașele mici și din comune. Dar s-au produs câteva mari schimbări, pe care cercetarea BCS le-a identificat și care vor avea consecințe importante pe viitor:

Prima este legată de tinerii sub 29 ani. La ei se constată o puternică dezideologizare pe axa stânga-dreapta și în același timp un accentuat progresism. În deceniile anterioare ei erau bazinul din care se înprospăta dreapta la fiecare ciclu electoral. Deși resping pe mai departe stânga tradițională și se declară mai mulți ca fiind de dreapta, în realitate ei au aderat la ideologiile etatiste, așteaptă ca statul să intervină, să le ofere facilități, să se lupte cu multinaționalele și cu evaziunea din mediul privat care slăbește statul. Tinerii își doresc un stat puternic, un stat care să se întindă și asupra unor aspecte private; își doresc un exces de reglementare și control. Tema corupției a contribuit cel mai mult la această schimbare.

A doua schimbare e legată de femei. Opiniile lor justifică din ce în ce mai mult expansiunea birocratică a statului, angajarea cât mai multor persoane la stat, scăderea standardelor de acces în funcții publice, toleranța față de imobilismul unui aparat administrativ greoi și tot mai îndepărtat de cetățeni. Etatismul feminin e vizibil și din faptul că de dreapta se declară de două ori mai mulți bărbați decât femei. Deși sunt mai atașate de stânga decât tinerii, ele resping mai mult decât bărbații vechile ideologii de stânga sau de dreapta și sunt adepții unui progresism fiscal. Temele identității de gen s-au întins și asupra aparatului statului și ele sunt responsabile de această schimbare majoră.

A treia schimbare e legată de cei trecuți de 60 ani. Ei rămân cei mai ancorați în vechile orientări valorice, iar apropierea pensiei sau intrarea în statutul social de pensionar îi îndreaptă spre stânga, în ciuda faptului că în trecut au susținut ideologiile de dreapta. Dependența tot mai mare de stat îi face să nu aștepte decât de la militanții ideologiilor etatiste soluții pentru problemele lor și afirmă tot mai des că trebuie să primească mai multe drepturi și beneficii, pe care ideologiile de dreapta i le refuză. De aceea în rândul lor se observă o mai mare susținere a impozitului progresiv.

A patra schimbare este legată de oamenii din localitățile mici (orașe sub 30.000 locuitori și comune sau sate). Din rândul lor răzbate un puternic resentiment legat de faptul că localitățile lor au rămas în urma orașelor mici, că le scade accelerat calitatea vieții. Ei se agață de stat pentru a opri expansiunea orașelor mari în defavoarea celor mici sau a comunelor, din care se constată un mare exod de populație, de specialiști, de resurse și de bani. Nu au încredere în stat, dar de la el așteaptă soluții care să le ridice standardul de viață și să ancoreze mediile lor defavorizate într-o strategie de dezvoltare sustenabilă.

Vechea ruptură dintre vest și est se menține pe mai departe, cu o modificare ce se va accentua în anii următori: cea a populației din regiunea Sud-Vest Oltenia, aflată tradițional în sfera de influență a estului socialist, din care vrea să se rupă. Cercetarea a identificat în acea zonă cea mai puternică abandonare a ideologiilor stânga – dreapta (de care mai rămân atașați doar 13,5% din cetățeni) și o apropiere de regiunea Centru, considerată o locomotivă a dezvoltării opusă sau alternativă la centralismul dat de regiunea București-Ilfov.

Temele abordate în cercetarea BCS – cota unică versus impozitul progresiv, percepția administrației statului și reforma fiscală – pătrund în conștiința oamenilor într-un mod mediat, nu direct. Nu ca urmare a atenției și analizei individuale, ci ca urmare a interacțiunii cu cei din grupurile sociale cărora le aparțin. Forța structurilor socio-demografice e puternică și modelează opiniile individuale, căci oferă o interpretare a subiectelor în forme care le diminuează sau accentuează influența. Temele despre fiscalitate și birocrație au pătruns în conștiința publicului, care s-a hrănit cu ele pentru a modela comunitățile. Datele statistice arată că a avut loc un proces de interpretare a lor, care a provocat comunicarea între oameni și i-a făcut să creadă că sunt actuali, moderni, racordați la ceea ce este la modă pe plan european.

Cercetarea arată că a avut loc o schimbare în opinia publică produsă după modelul dezvoltat în urmă cu un secol de Kurt Lewin: dezghețare – modificare – înghețare. Opinii cristalizate vreme de decenii pe axa stânga – dreapta au fost diluate, dezghețate; în acest proces de lichefiere ideologică s-a operat o schimbare, introducându-se o nouă axă conservatorism – progresism, care a rupt segmente sociale din partea dreaptă și le-a transferat spre stânga; apoi a început procesul de înghețare, de recristalizare a noii axe valorice. Schimbările s-au produs relativ repede pe de o parte pentru că statul a forțat modificările câmpurilor de forțe locale prin alianța guvernamentală PSD-PNL și pentru că schimbări similare s-au produs și în alte țări europene, iar pe de altă parte pentru că apropierea războiului și a crizei economice mondiale i-a făcut pe oameni să creadă că vremea confruntărilor ideologice ar trebui să treacă în fața unui pericol extern. Pe acest fond măsurile fiscale propuse de guvern au fost acceptate în ciuda diversității lor ideologice.

Studiul a identificat forțele care au acționat pentru producerea și consolidarea schimbărilor (femei, tineri, etc.), dar și mecanismele de inhibare a rezistenței, nu atât prin oferirea de compensații aceluia care acționau ca agenți ai vechii axe valorice, cât prin scoaterea lor din câmpurile de putere. Feminizarea aparatului statului, întinerirea corpului managerial, accesul în funcții al celor cu studii precare și diplome dubioase, au fost posibile datorită circumstanțelor externe extraordinare în care se află statul. Îngrijorările legate de criza economică și de război tind să anuleze vechile compensații oferite celor care au fost înlăturați din structurile statului (bărbați, medici, IT-iști, juriști, profesori) și care au beneficiat o vreme de deduceri fiscale și diverse sporuri. Tema dispenselor și favorurilor financiare pentru anumite categorii de cetățeni care reprezintă motorul creșterii economice (cum e cazul IT-iștilor) sau care mențin sănătatea (cum e cazul medicilor) este contestată în numele unui egalitarism fiscal. Din aceste confruntări va rezulta o reșezare nu doar a sistemului fiscal, ci și a celui de salarizare și o modificare a structurilor statului (o reorganizare administrativ-teritorială, o comasare a unor instituții, etc.)

Dezbaterile fiscale pe aceste teme trezesc un mare interes în rândul cetățenilor pentru că ele abordează probleme fundamentale legate de stat și societate, dreptate și credință, viitor și trecut. Chestionarul a abordat doar aspecte de suprafață, de generalitate, dar rezultatele tot au scos în evidență modificările de profunzime produse în diversele straturi ale societății. Atitudinile față de fiscalitate și față de administrația statului trebuie studiate în cercetări ulterioare într-un mod mai detaliat și cu un aparat statistic mai sofisticat, dar pentru acest lucru e necesar ca experții în fiscalitate și în politici publice să lucreze la elaborarea chestionarului și a raportului împreună cu cei în sociologie și statistică. Altfel spus, fiecare temă trebuie structurată pe indicatori și indici, pe factori care frânează sau accelerează schimbările, iar explicațiile rezultatelor obținute trebuie însoțite de teorii și comparații cu studii similare din alte țări.